

CHRISTELIJKE ETHIEK VAN PARTNERRELATIES EN SEKSUALITEIT

academiejaar 2020-2021

ILSE CORNU

PRAKTISCH

BASIS:

Ethisch zinmodel +
christelijke grond en horizon +
sacrament van het huwelijk

TOEPASSINGEN:

H2: Tieners

H3: Holebi-relaties

H4: De vruchtbare mens

I. MOTIVATIES & CONTEXT

1.1 bewust en onbewust

1.2 motivaties

1.3 angsten en weerstanden

1.4 het fantastische kind

II. ZINVOLHEID VAN DE KINDERWENS

2.1 Van zwangerschapswens naar edelmoedig ouderschap

- zwangerschaps- of verwekkingswens: focus op eigen ik
- kinderwens: kind als projectiescherm (subjectief, egocentrisch, instrumenteel)
- ouderschapswens: gericht op alteriteit van het kind + gezamenlijke wens)

III. CONCRETE REALISATIE VAN DE KINDERWENS

3.1 Verantwoord ouderschap

3.2 Indicaties voor verantwoord ouderschap

III. CONCRETE REALISATIE VAN DE KINDERWENS

- Echtgenoten “zullen...hun taak met menselijke en christelijke verantwoordelijkheid vervullen; en in een geest van volgzame eerbied jegens God en **in gezamenlijk beraad en met gezamenlijke inspanning** zullen zij zich een goed gefundeerd oordeel trachten te vormen” (GS 50,2)
- Eigen geweten volgen + objectieve criteria in acht nemen, “**ontleend aan de natuur van de persoon en zijn handelingen**, criteria, die onverkort de betekenis van de wederzijdse overgave en van de menselijke voortplanting handhaven in het kader van de ware liefde” (GS 51,3)
- Wat methodes betreft, wordt enkel gezegd: “geen wegen inslaan, die door het leerambt, bij zijn interpretatie van de goddelijke wet, worden afgekeurd” (GS 51,3) → wordt vervolgd in *Humanae vitae*

III. CONCRETE REALISATIE VAN DE KINDERWENS

3.3 Vruchtbaarheidregeling:

- **anticonceptieve methoden**
- **reproductieve technologieën**

III. CONCRETE REALISATIE VAN DE KINDERWENS

3.3 Leerambt over vruchtbaarheidsregelende methodes

- Pius XI, *Casti connubii* (1930), 56:

„Elk gebruik van het huwelijk, waarin de **daad door menselijk ingrijpen van haar natuurlijke kracht om het leven door te geven beroofd** wordt, druist in tegen de wet van God en van de natuur... Degenen die een dergelijke daad stellen, bedrijven een **zware zonde**.“

- Pius XII, *Toespraak tot vroedvrouwen* (1951), 36:

“Van dat positieve verplichte werk kan men, ook voor lange tijd, zelfs voor geheel de duur van het huwelijk ontslagen zijn om ernstige redenen, zoals die niet zelden gelegen zijn in de zg. medische, eugenetische, economische en sociale ‘indicatie’. Hieruit volgt, dat het zich **houden aan de onvruchtbare tijden in zedelijk opzicht geoorloofd** kan zijn; en in de genoemde omstandigheden is het dit ook.”

- Johannes XXIII/Paulus VI: vragen speciale Pauselijke commissie om zaak te behandelen → *Humanae vitae* (1968)

III. CONCRETE REALISATIE VAN DE KINDERWENS

***Humanae vitae* (1968)**

Centraal discussiepunt in de Commissie:

- Moet elke huwelijksdaad (*matrimonii actus*) openstaan voor overdracht van menselijk leven, preciezer: moet elke huwelijksdaad gesteld zijn met het oog op de voortplanting of uit zichzelf geschikt zijn om het leven door te geven? (= minderheidspositie)

Of

- Moet huwelijk in geheel (*matrimonium ipsum*) openstaan voor overdracht van menselijk leven zodat menselijk ingrijpen in seksuele act geoorloofd kan zijn voor zover het doel van het huwelijk gerespecteerd wordt? (= meerderheidspositie)

III. CONCRETE REALISATIE VAN DE KINDERWENS

Argumentatie van HV

- in de lijn van GS: personalistische zicht op huwelijk en huwelijksliefde + verantwoord ouderschap (incl. indicaties)
- **1. stelling**: seksuele daden “houden niet op gewettigd te zijn, wanneer men mag verwachten dat zij door oorzaken die **buiten de wil van de echtgenoten** liggen **onvruchtbaar** zullen zijn, omdat zij er immers op gericht blijven de vereniging van de echtgenoten tot uitdrukking te brengen en te versterken” (HV 11)
 - = lijkt op meerderheidspositie: huwelijk moet openstaan voor kind
- **2. stelling**: de kerk leert „dat welke huwelijksdaad ook open moet blijven voor de overdracht van het menselijk leven” (HV 11)
 - = minderheidspositie: elke huwelijksdaad moet openstaan voor kind

III. CONCRETE REALISATIE VAN DE KINDERWENS

- Indien elke seksuele act open moet staan voor procreatie, wat met onvruchtbare periodes/echtparen? Antwoord: liggen “buiten de wil van de echtgenoten”
- Dit impliceert:
 - in elke seksuele act moeten de „biologische wetten die deel uitmaken van de menselijke persoon” (HV 10) eerbiedigd worden
 - elk anticonceptief ingrijpen (sterilisatie, anticonceptiva, abortus) is ongeoorloofd (cf. HV 14)
 - periodieke onthouding is toegestaan (cf. HV 16)
- Centrale stelling: „onverbrekelijke band, die God heeft vastgesteld en die de mens niet uit eigen beweging kan breken, tussen de beide betekenissen die in de huwelijksdaad liggen besloten: eenwording en voortplanting” (HV 12)

III. CONCRETE REALISATIE VAN DE KINDERWENS

Kritische bedenkingen

- Positie wijkt af van GS: unitieve + procreatieve dimensie wordt verplaatst van huwelijksliefde (= GS) naar huwelijksdaad/seksuele act (= HV); dit impliceert:
 - biologische betekenis van seksualiteit wordt miskend - niet elke act is procreatief!
 - seksuele act wordt geïsoleerd van relationele context
- Biologistische/naturalistische benadering van seksualiteit die haaks staat op personalistische benadering van huwelijksliefde
- Wat is het verschil tussen 'natuurlijke' en artificiële methodes? In beide gevallen wordt de procreatieve dimensie van de seksualiteit bewust uitgeschakeld

III. CONCRETE REALISATIE VAN DE KINDERWENS

Familiaris consortio (1981)

- Bevestigt positie van HV:

Wanneer de echtgenoten door het gebruik van anticonceptieve middelen de unitieve en procreatieve betekenis van de seksuele act scheiden,

“gedragen zij zich als ‘**scheidsrechters**’ van Gods bedoeling; dan ‘**manipuleren**’ en **verlagen** zij de menselijke seksualiteit en daarmee de eigen persoon en die van de partner en wijzigen zij de waarde van hun ‘totale’ wegschenking. Zo stelt de contraceptie tegenover de taal die, op een natuurlijke wijze de wederzijdse gave van de partners uitdrukt, een taal die hieraan objectief contradictorisch is nl., het gaat hier niet meer over het zich totaal geven aan de andere; daaruit vloeit niet alleen de positieve weigering van openheid voor het nieuwe leven voort maar ook een **vervalsing** van de innerlijke waarheid van de echtelijke liefde waarin de echtgenoten geroepen zijn zich met heel hun persoon weg te schenken.” (FC 32)

III. CONCRETE REALISATIE VAN DE KINDERWENS

- GS 49,3: huwelijksdaad als uitdrukking en verdieping (*exprimitur et perficitur* + *fovent*) van huwelijksliefde/wederzijdse zelfgave
- FC gaat verder op deze gedachte: seksualiteit = taal waarmee de totale zelfgave wordt uitgedrukt
- Indien potentieel vaderschap en moederschap worden uitgesloten, “liegt” de taal van de seksualiteit, omdat er geen totale zelfgave is; seksuele act wordt dan tot genot en de partner tot instrument gedegradeerd
- Bij contraceptie worden niet enkel de “biologische wetten” (HV) vervalst maar de “innerlijke waarheid van de echtelijke liefde” (FC)

III. CONCRETE REALISATIE VAN DE KINDERWENS

Kritische bedenking

- seksualiteit enkel als *uitdrukking* van huwelijksliefde; seksualiteit wordt niet gezien in haar steunende en stichtende functie voor de echtelijke liefde (GS 49,3: spreekt van *exprimitur et perficitur + fivent*)
- Huwelijksliefde wordt bijna onbereikbaar ideaal van totale zelfgave

III. CONCRETE REALISATIE VAN DE KINDERWENS

***Familiaris consortio* en NFP**

FC 32: “Als de echtgenoten daarentegen door gebruik te maken van de periodieke onthouding, de ondeelbare band tussen de verenigende en voortplantende betekenis van de menselijke seksualiteit in acht nemen, gedragen zij zich als ‘**bedienaars**’ van Gods plan en ‘**gebruiken**’ zij de seksualiteit volgens het oorspronkelijk dynamisme van de ‘totale’ wegschenking, zonder manipulaties of vervalsingen.”

III. CONCRETE REALISATIE VAN DE KINDERWENS

Voordelen van NFP volgens FC 32

- bevordert dialoog/communicatie over seksualiteit en leert de partners zich vertrouwd te maken met eigen intieme lichamelijkeheid
- bevordert wederzijds respect en gemeenschappelijke verantwoordelijkheid: de verantwoordelijkheid voor contraceptie wordt niet eenzijdig bij de vrouw gelegd
- onderstreept het belang van onthouding ook in de huwelijksrelatie (kuisheid op seksueel vlak)
- bevordert erkenning van seksualiteit als een tegelijk lichamelijk en geestelijk gebeuren: tederheid en affectiviteit kunnen sterker aan bod komen en bevordert daarmee ook niet-coïtale seksualiteitsbeleving (vooral belangrijk voor de vrouw)
- bevordert inzicht dat partner nooit als een “voorwerp” mag “gebruikt” worden, maar steeds als een doel op zich

III. CONCRETE REALISATIE VAN DE KINDERWENS

Kritische bedenkingen

- Ingewikkelde en veeleisende methodes die niet alle vrouwen aankunnen; verzwakt efficiëntie
- Impliceert bij vrouw soms grotere zwangerschapsangst en dus grotere gereserveerdheid in seksuele overgave
- Negatieve gevolgen voor de relatie van te lange onthouding
- Vergt verzakingswerk vooral bij vrouwen die in de tijd rond de ovulatie soms grote seksuele libido hebben (en bij gevolg lusteloosheid op onvruchtbare momenten)
- Vergt grote discipline, vooral van de vrouw
- Nogmaals: verschil met artificiële methodes niet plausibel

III. CONCRETE REALISATIE VAN DE KINDERWENS

Amoris Laetitia (2016)

- **Nr 80:** Van bij de start verwerpt de liefde elke neiging om zich in zichzelf op te sluiten en ze opent zich voor een vruchtbaarheid die zich uitstrekt ver voorbij haar eigen bestaan. Geen enkele genitale daad van de echtgenoten kan deze betekenis negeren (cf. HV 11-12), **zelfs als die omwille van verschillende redenen niet altijd gericht is op het verwekken van nieuw leven.**
- **Nr 82:** In deze optiek moeten we de boodschap herontdekken van de encycliek Humanae vitae van Paulus VI, die de noodzaak onderstreept **de waardigheid van de mens te respecteren in de ethische evaluatie van de methodes voor geboortebeperking [...].** De keuze voor adoptie of pleegouderschap is de uitdrukking van een bijzondere vorm van vruchtbaarheid van het huwelijksleven. Met bijzondere dankbaarheid steunt de Kerk ook de gezinnen die kinderen met een handicap verwelkomen, opvoeden en met al hun liefde omringen.

III. CONCRETE REALISATIE VAN DE KINDERWENS

- **Nr 222:** “Zich afstemmend op het veelzijdige persoonlijke en menselijke karakter van de huwelijksliefde, gebeurt de gezinsplanning **best** in een **wederzijdse dialoog** tussen de echtgenoten, met respect voor het ritme en de waardigheid van de partner. In die zin moeten de encycliek Humanae vitae (cf. nrs. 10-14) en de apostolische exhortatie Familiaris consortio (cf. nrs. 14; 28-35) worden herontdekt om een mentaliteit die vaak tegen het leven ingaat, te bestrijden. [...]. **De verantwoordelijke keuze voor het ouderschap veronderstelt de vorming van het geweten “de meest verborgen kern en het heiligdom van de mens, waarin hij alleen is met God, wiens stem binnen in hem weerklinkt”** (Gaudium et spes, nr. 16). Hoe meer de echtgenoten in geweten zoeken om God en zijn geboden te beluisteren (cf. Rom 2,15) en zich geestelijk te laten begeleiden, des te meer zullen ze innerlijk vrij zijn van een subjectief oordeel en van het zich schikken naar de geldende sociale normen”.

III. CONCRETE REALISATIE VAN DE KINDERWENS

- De duidelijke leer van het Tweede Vaticaans Concilie blijft bestaan:

“Daarom moeten [de echtgenoten] pogen in gemeenschappelijk beraad tot een **gewetensvolle beslissing** te komen, rekening houdend zowel met hun eigen welzijn, als met dat van de al geboren en komende kinderen, met inzicht ook in de materiële en geestelijke omstandigheden van hun tijd en hun situatie en ten slotte rekening houdend met het welzijn van het gezin, van de noden van de huidige maatschappij en ook van de Kerk. **In laatste instantie zijn het de echtgenoten zelf die ten overstaan van God deze gewetensbeslissing nemen.**”

III. CONCRETE REALISATIE VAN DE KINDERWENS

- Daarnaast moet “het gebruik van methoden die steunen op het ‘natuurlijke ritme van vruchtbaarheid’ (Humanae vitae, nr. 11) **aangemoedigd** worden. Men moet benadrukken dat ‘deze methoden het lichaam van de echtgenoten eerbiedigen, de wederzijdse tederheid bevorderen en de groei van waarachtige vrijheid begunstigen’ (Catechismus van de Katholieke Kerk, nr. 2370). Altijd moet men het feit benadrukken dat kinderen een wonderbaar geschenk van God zijn, een vreugde voor de ouders en voor de Kerk. Door hen vernieuwt de Heer de wereld”.